«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

Ա Վ Ա Ր Տ Ա Կ Ա Ն Հ Ե Տ Ա Զ Ո Տ Ա Կ Ա Ն Ա Շ Խ Ա Տ Ա Ն Ք

Հետազոտության թեման՝ Սովորողների քննադատական մտածողության զարգացումը առարկայի ուսուցման գործընթացում

Առարկան՝ Գրականություն

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Թ. Բաբայան

Ուսումնական հաստատություն՝ Արարատի մարզի Արաքսավանի միջնակարգ դպրոց

Երևան 2022

ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ

Քննադատական մտածողությանը նոր քաղաքակրթության զարգացման անհրաժեշտ և կարևոր նախապայմանն է: Սա մտածողության այն տեսակն է, երբ մարդը հարցականի տակ է դնում ստացվող տեղեկույթի հավաստիությունը, սեփական հայացքներն ու համոզմունքները: Կիրառվում է իրերի և իրադարձությունների վերլուծության համար՝ տալով հիմնավորված եզրակացություններ, և ստեղծում է հիմնավորված գնահատականներ, մեկնաբանություններ տալու հնարավորություն, ինչպես նաև իրավիճակին և խնդրին համապատասխան ճշգրտորեն կիրառել ստացված արդյունքները:

Հետազոտության նպատակներն ու խնդիրները հետևյալն են.

1.Ինչպես զարգացնել արժեհամակարգի վրա հիմնված քննադատական մտածողություն սովորողի մոտ գրական ստեղծագործությունների միջոցով:

2. Պարզել, թե արդյո՞ք դասավարդման մեթոդը ազդում է քննադատական մտածողության ձևավորման վրա և գտնել առավել արդյունավետ եղանակներն ու մեթոդներ:

3. Պարզել, թե արդյո՞ք քննադատական մտածողություն ունեցող սովորողները առավել հակված են հակասությունների կարգավորմանը:

Պատմություն

Քննադատական մտածողության ամենավաղ դիտարկումները հանդիպում են Սոկրատեսի ուսմունքներում, որոնք արձանագրվել են Պլատոնի կողմից: Նա կարևորում էր խորը հարցադրումների կատարումը, որոնք հետազոտողը պետք է իրականացնի՝ նախքան վերջնական եզրահանգումները:

Սոկրատեսը պնդում էր, որ անձը կարող է ունենալ բարձր դիրք, իշխանություն, բայց և ունենալ խորապես սխալ, ոչ ռացիոնալ մտածողություն: Սոկրատեսը շեշտում էր ապացույցներ փնտրելու, հիմնավոր պատճառաբանություններ և ենթադրություններ կատարելու, հիմնական հասկացությունները վերլուծելու գործընթացի կարևորությունը:

Նեղ իմաստով քննադատական մտածողություն նշանակում է պնդումների մտածված գնահատում:

Ամենատարածված մեկնաբանություններից մեկն է՝ խելամիտ անդրադարձ (ռեֆլեքսիվ) մտածողություն, որն ուղղված է որոշում կայացնելու, թե ինչին է պետք հավատալ և ինչ է պետք անել :

Քննադատական մտածողության համար անհրաժեշտ են գնահատելու, մեկնաբանություն, վերլուծություն, հետևություններ և եզրահանգումներ կատարելու կարողություններ ու հմտություններ, դիտողականություն: Այն կիրառում է տրամաբանությունը, ինչպես նաև հենվում է այնպիսի խորը ինտելեկտուալ ունակությունների վրա, ինչպիսիք են հստակությունը, ճշմարտացիությունը, արդարությունը, բովանդակությունը, լայն մտահորիզոնը:

Քննադատական մտածողության զարգացման գործընթացը

Քննադատական մտածողության ձևավորումն ու զարգացումն այսօր հանդիսանում է բարձրագույն կրթության գլխավոր նպատակներից մեկը: Յուրաքանչյուր պետության համար կրթության բնագավառը հանդիսանում է պետության զարգացման գործում ռազմավարական նշանակություն և կարևորություն ունեցող ոլորտ, ուստի հաճախ պետության զարգացման հեռանկարները հասկանալու համար ուսումնասիրվում է տվյալ երկրի կրթական համակարգի ռազմավարությունը:

Կրթության որակի ապահովումը, հենասյունային դեր իրականացնելով կրթության զարգացման գործում, շեշտադրում է այն կրիտիկական կետերը, որոնցից բխելու է, թե ինչպիսի հասարակություն է ձևավորվելու գոյություն ունեցող կրթական համակարգի պայմաններում:

Հայաստանի Հանրապետությունը, լինելով դեռևս զարգացող ժողովրդավարություն, այսօր ունի ժողովրդավարական արժեքներին դավանող հասարակություն կերտելու հրամայական: Այս նպատակի իրականացման ճանապարհներից մեկը անցնում է ուսումնական հաստատությունով:

Հետևաբար ՀՀ ուսումնական հաստատությունների առջև դրված է սովորողներին այնպիսի կրթություն տալու խնդիր, որի արդյունքում կձևավորվեն անհատներ՝ ապրելու ժողովրդավար երկրում:

Անհատի իմացական ընկալումը վերափոխելու ամենաարդյունավետ մեթոդներից մեկը ինքնուրույն, քննադատական մտածողության զարգացումն է: Կարելի է ասել, որ քննադատական մտածողությունն ունի երկու բաղկացուցիչ մաս.

բաղկացուցիչներից մեկը ենթադրում է ինֆորմացիան և համոզմունքները գեներացնելու և վերամշակելու հմտությունների ամբողջություն, իսկ երկրորդը՝այդ հմտություններն օգտագործելու սովորույթն է,որի արդյունքում ձևավորվում է սեփական վարքագիծն ուղղորդելու հիմքը:

Քննադատական մտածողության զարգացման արդյունքում սովորողի մոտ ձևավորվում է խելամիտ անդրադարձ -մտածողություն, որն ուղղված է որոշում կայացնելու, թե ինչին է պետք հավատալ և ինչ է պետք անել :

Ուսումնասիրելով այս թեմայով գրված աշխատությունները՝ կարելի է ասել, որ գրեթե բոլոր ականավոր հեղինակները համակարծիք են, որ քննադատական մտածողության ձևավորմանը միանշանակ նպաստում է դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդների կիրառումը: Երբ սովորողնակտիվորեն մասնակցում է ուսումնառության գործընթացին, նա ակամա սկսում է մտածել խնդրի շուրջ, ուսուցչից բացի լսում է իր համադասարանցիների կարծիքը և տալիս է իրապատճառաբանված համաձայնությունը կամ անհամաձայնությունը բարձրաձայնված կարծիքների վերաբերյալ, ինչպես նաև կարող է ներկայացնել ամբողջովին տարբերվող տեսակետ, որը նույնպես պետք է պատճառաբանված լինի, քանզի դասարանն ընդհանրապես ճնշում է գործադրում անհիմն կարծիքների վրա: Կարևոր է նշել նաև,որ այս սափսի մտածողության համար անհրաժեշտ է խոր գիտելիք քննարկվող առանկայի վերաբերյալ, ուստի մի շարք վերլուծաբաններ պնդում են, որ անհատի մոտ քննադատական մտածողության դրսևորումը մեծապես կախված է քննարկվող խնդրի բովանդակությունից. Եթե անհատը ծանոթ չէ թեմային, ապսիփ կլինի ակնկալել նրանից նման մտածողության դրսևորում: Խիստ կարևոր է ուսուցչի դերը քննադատական մտածողության զարգացման գործում: Ուսուցիչը պարտավոր է սովորողին քննարկումների միջոցով դրդել վիճարկելու տարբեր գաղափարներ, ենթադրություններ, տեսություններ, նորմեր և կանոններ, քանի որ քննադատական մտածողությունը սովորողից պահանջում է ստանձնել գաղափարներ ու խնդիրներ քննելու և հետևություններ անելու պատասխանատվություն (Garrison, 1991): Ուստի պատահական չէ, որ շատ գիտնականներ պնդում են, որ ուսուցչի և սովորողի միջև երկխոսության և քննարկման ծավալումը քննադատական մտածողության ձևավորման և զարգացման թիվ մեկ գրավականն է: Դասավանդողի հիմնական դերը կայանում է քննադատաբար մտածողի օրինակ ծառայելու մեջ: Այսինքն դասավանդողն առաջինը ինքը պետք է պատրաստ լինի վիճարկելու սեփական արժեքներն ու գաղափարները և դրանով իսկ օրինակ ծառայի իր ուսանողների առջև:

Յաջորդ այս մասը դասավանդվող առարկան է: Քանի որ քննադատական մտածողության համար անհրաժեշտ հմտությունները հնարավոր չէ կիրառել առանց խնդրո առարկայի վերաբերյալ նախնական գիտելիքի: Ուստի քննադատական մտածողության ձևավորումն ու զարգացումը պետք է լինի և՛ առարկայական ծրագրի, և՛ ուսումնական պլանի զարգացման հիմքում:

Վերադառնալով դասավանդման մեթոդիկային՝ Անուրադհա Գոքհեյլը ուսումնասիրել է, թե արդյոք քննադատական մտածողության հմտությունների ձեռքբերումը կախված է դասավանդման և սովորելու մեթոդից: Նա առանձնացրել է սովորելու երկու՝ անհատական և համագործակցային մեթոդ (individule and collaborative methods):

Յետազոտության արդյունքում Գոքհեյլը պարզել է, որ այն սովորողները, ովքեր մասնակցել են լսարանային քննարկումներին, խմբային աշխատանքներին, այսինքն նյութի համատեղ յուրացման գործողություններին, ի տարբերություն մյուսների, զգալիորեն լավ ցուցանիշ են դրսևորել քննադատական մտածողությունը չափող թեստերը լրացնելիս (Gokhale, 1995): Փաստորեն հետազոտությունը ցույց տվեց, որ սովորելու համագործակցային մեթոդը սվորողներին առավել լայն հնարավորություն է տալիս ուսանողներին գաղափարները վերլուծելու, սինթեզելու և գնահատելու:

Երբ ուսումնասիրում ենք քննադատական մտածողության ձևավորման և զարգացման համար գրականությունմ գոյություն ունեցող մոդելները, ակնհայտ է դառնում, որ բոլոր այդ մոդելները շատ կամ քիչ չափով հիմնվում են դեռևս 1956թ. ականավոր գիտնական Բենջամին Բլումի կողմից մշակված տաքսոնոմիայի վրա: Բլումի տաքսոնոմիայի ճանաչողական կամ, այսպես կոչված, իմացական խումբը բաղկացած է վեց մակարդակներից – գիտելիք, ընկալում, կիրառում, վերլուծություն, սինթեզ, և գնահատում: Գիտելիքի ձեռքբերման մակարդակում սովորողը կարող է հիշել, տարբերակել, մտաբերել կամ գտնել ուսուցման ընթացքում ներկայացված յուրահատուկ տեղեկատվությունը: Այն կարող է դրսևորվել փաստերի, կանոնների, դիագրամների, ձայնի և այլնի միջոցով:

Ընկալման մակարդակում սովորողը կարող է ցույց տալ, որ հասկացել է տեղեկությունը՝ վերափոխելով այն տարբեր ձևերի կամ ճանաչել դրա վերափոխված տարբերակը:Այն կարող է իրականացվել սովորողի կողմից բառերով բացատրության, ամփոփման, օրինակ բերելու և այլ ձևերով:

Տաքսոնոմիայի կրրառման մակարդակում սովորողը կարող տեղեկատվությունը կիրառել՝ այն օգտագործելով կոնկրետ գործողության մեջ: Այդ

գործողությունները կարող են լինել հաշվելը, գրելը, կարդալը, սարքավորումներ օգտագործելը և այլն:

Չորրորդ մակարդակում, որը ենթադրում է վերլուծություն, սովորողը կարող ճանաչել տեղեկատվության հիմնական կազմվածքն ու կառուցվածքը, տրոհել բաղկացուցիչ մասերի և որոշել դրանց միջև առկա կապերը: Սովորողը կարող տարբերել փաստերը ենթադրություններից:

Բլումի տաքսոնոմիայի հինգերորդ մակարդակը վերաբերում է սինթեզին: Այս մակարդակում սովորողը կարող տեղեկատվություն ստանալ տարբեր աղբյուրներից՝ իր անհատական նյութը, տեսակետը, դիրքորոշումը ձևավորել ու նպատակով:

ԵՎ վերջապես վերջին՝ գնահատման մակարդակում սովորողը կարող որոշակի չափորոշիչներ կիրառել ՝օբյեկտի վերաբերյալ եզրահանգումներ անել ու համար:

Վերոնշյալ բոլոր վեց մակարդակներում էլ սովորողներին անհրաժեշտ են համապատասխան հմտություններ, սակայն քննադատական մտածողության ձևավորման և զարգացման տեսանկյունից պետք է առավել ապես շեշտել վերլուծության, սինթեզի և գնահատման մակարդակները: Բլումի տաքսոնոմիայի մակարդակները դասավորված են աճման կարգով, այսինքն նախորդ մակարդակը հաջորդի հիմքն է, սակայն քննադատական մտածողության համար անհրաժեշտ են այն հմտությունները, որոնք ձևավորվում են վերջին երեք մակարդակներում:

Քննադատական մտածողության զարգացումը գրականության դասընթացին

Դեռևս տարրական դպրոցում անհրաժեշտություն է դառնում կարևորել սովորողի կարծիքը՝ հիմք ստեղծել ով հետագա ինքնուրույն վերլուծական մտածողության ձևավորման և զարգացման համար: Հենց այդպիսի մտածողությունն էլ իր հերթին դառնում է քննադատական մտածողության հիմքը: Ցածր դասարաններում ուսումնասիրված գրական ստեղծագործության վերլուծությունը սովորողին հնարավորություն է տալ իս համադրել ,համեմատել նաև սեփական եզրահանգումներ անել : Շատ կարևոր է, որպեսզի այդ եզրահանգումները քննարկվեն հասակակիցների հետ, հետո նաև ուսուցչի:

Այս պարագայում էական նշանակություն ունեն դասավանդման ինտերակտիվ մեթոդները, դասերի համագործակցային ձևերն ու եղանակները: Հասարակական

կյանքի տեղաշարժերի արդի ժամանակաշրջանում դպրոցը նույնպես որոշակի փոփոխությունների է ենթարկվում: Աշակերտը գիտելիքներ մտապահողից ու վերարտադրողից, այսինքն՝ ուսուցման օբյեկտից, վերածվում է ուսուցման գործընթացի գործուն մասնակցի՝ ուսուցման սուբյեկտի, ինքնուրույն որոշումներ կայացնողի: Իսկ դա էլ կյանքի հրամայական պահանջն է: Ուսուցման ժամանակակից տեխնոլոգիաների օգտագործումը պահանջներ է ներկայացնում ուսուցչին: Նա պետք է դառնա ոչ թե ուսումնական գործընթացի թելադրողը, այլ լինի ուղղորդողի, օգնականի, խթանողի, մասնակցի դերում և հնարավորություն ընձեռի աշակերտներին՝ խորհելու և անկաշկանդ ինքնարտահայտվելու: Դպրոց մուտք գործող նորարարական մանկավարժական տեխնոլոգիաների թվին է պատկանում քննադատական մտածողության զարգացման տեսությունը:

«Քննադատական մտածողություն» եզրույթն առաջին հայացքից բացասական երանգ է պարունակում, քանզի այն զուգորդվում է «քննադատել» բառին: Սակայն այս բառը ներառում է «քննել» և «դատել» բառհասկացությունները: Այսինքն, իմաստն է՝ որևէ հարց քննել, զննել տարբեր տեսանկյուններից, ապա դատել և եզրահանգում կատարել:

Քննադատական մտածողության խթանման բազմաթիվ մեթոդներից յուրաքանչյուրի արդյունավետ կիրառումը դասարանում ենթադրում է փոխադարձ վստահության մթնոլորտի առկայություն: Յուրաքանչյուր երեխա պետք է լինի ազատ ու անկաշկանդ, կարողանա մտածել, ներկայացնել իր տեսակետը, մտքեր փոխանակել ու լսել դիմացինին, հաղորդակցվել և յուրաքանչյուր դասին ունենա իր՝ թեկուզ փոքրիկ ներդրումը: Քննադատական մտածողության մեթոդների կիրառմամբ ընթացող դասերի ժամանակ աշակերտներն ընդգրկվում են դասապրոցեսի մեջ՝ մինչև նոր նյութի հաղորդումը (խթանում), նյութի մատուցման ընթացքում (իմաստի ընկալում) և նյութը յուրացնելուց հետո (կշռադատում): Այս համակարգը հայտնի է որպես ԽԻԿ /հապավումով/ համակարգ: Քննադատական մտածողության տեխնոլոգիայի կիրառումը նպաստում է ոչ միայն ուսման արդյունավետության բարձրացմանը, այլ և յուրացվող գիտելիքները դարձնում է կիրառելի, օժանդակում ինքնուրույն գիտելիքներ ձեռք բերելու կարողությունների ձևավորմանն ու զարգացմանը, խթանում սովորողների ստեղծագործական մտածողությունը:

Միջին դպրոցում ուսումնասիրվող գրականության դասընթացը մեծ հնարավորություններ է ստեղծում և ուսուցչի և սովորողների համար նյութի հանգամանալից վերլուծություններ կատարել, արդիականացնել իրավիճակները ,

ստեղծագործության գաղափարի շուրջ կազմակերպել քննարկումներ, բանավեճեր, կարծիքների փոխանակումներ: Արտադասարանական ընթերցանության համար նախատեսված նյութը ևս հիանալի „պատճառ-պատրվակ„ է նմանատիպ դաս-քննարկումներ կազմակերպելու համար : Բայց եթե ծրագրով նախատեսված գրականությունը պարտադիր ուսումնասիրության նյութն է, ապա արտադասարանական ընթերցանության ժամերին ուսուցիչը առավել ազատ է ընտրելու, հանձնարարելու գրականություն, որի նյութը միջին դպրոցի սովորողի տարիքային առանձնահատկություններին համապատասխան լինելով հանդերձ կհետաքրքրի նրան, վերլուծություններ և եզրահանգումներ կատարելու, դասընկերների և ուսուցչի հետ իրեն հուզող հարցերը քննարկելու հնարավորություն կտա: Այս առումով պետք է որպես առավելություն դիտարկել նաև այն փաստը, որ սովորողը ինքը ևս ազատ է իր հետաքրքրություններին համապատասխան գրականություն ընտրելու: Սակայն այստեղ նույնպես կարևոր է ուսուցչի դերը՝ որպես ուղղորդող և խորհրդատու: Հենց վերջինս պետք է ձևավորի համապատասխան արժեհամակարգ սովորողների մոտ քննադատական մտածողության միջոցով:

Քննադատական մտածողության զարգացմանը նպաստող մեթոդներ և դասերի տեսակներ

Մեթոդը բառացի նշանակում է որևէ բանի հասցնող ուղի, նպատակին հասնելու եղանակ, որոշակի ձևով կարգավորված գործունեություն: Մեթոդը իրականության ճանաչման անհրաժեշտ միջոց է և գործիք: Այն որոշակի սկզբունքներով , կանոններով և հնարներով իրականացվող գործունեություն է, որ կոչված է ապահովելու տրված նպատակը տանող կարճագույն ուղի:

Մեթոդները ստեղծվում են այս կամ այն տեսության շրջանակներում և կոչված են ծառայելու վերջինիս: Յուրաքանչյուր տեսություն ստեղծում է իր մեթոդները և նրանց օգնությամբ լուծում տարբեր խնդիրներ:

Ուսուցման մեթոդը ուսուցչի, աշակերտի իմացական և պրակտիկ գործունեությունը կազմակերպող հաջորդական գործողությունների համակարգ է, որը հանգեցնում է կրթական կրթության բովանդակության յուրացմանը, այսինքն ուսուցման նպատակների իրականացմանը:

Քննադատական մտածողությունը զարգացնող մեթոդներից են՝

- Հարց ու պատասխանի մեթոդը
- Իմանալ-ունենալ, իմանալ-սովորել մեթոդը
- Դեդեկտիվ մեթոդը
- Բանավեճի մեթոդը

Քննադատաբար մտածել սովորեցնելը բարդ և համակցված քայլերի հաջորդականություն է: Դեպի քննադատական մտածողություն տանող ճանապարհը բավականին երկար է: Գոյություն ունեն որոշակի պայմաններ, որոնք կարող են նպաստել քննադատական մտածողության զարգացմանը: Այն խթանելու համար հարկավոր է

- Սովորողին ժամանակ ու հնարավորություն տալ
- Թույլ տալ սովորողին խորհել համապատասխան հարցի շուրջ
- Հնարավորություն տալ սովորողին արտահայտել իր կարծիքը մինչև վերջ
- Նպաստել ուսումնական գործընթացում սովորողի ակտիվ ներգրավմանը
- Խրախուսել սովորողին

Աշակերտները միշտ չէ, որ խորհում են ազատ: Հիմնականում սովորողը սպասում է ուսուցչի կարծիքին կամ գնահատականին: Սակայն մյուս կողմից ուսուցիչը զարգացնելով աշակերտի քննադատական մտածողությունը պետք է ուղորդողի դերում լինի:

Քննադատական մտածողությունը հմտություն է, որը կարող է օգտագործվել շատ իրավիճակներում՝ իր բազմակողմանիության պատճառով. բայց հենց իրավիճակների և համատեքստերի լայնության պատճառով, որոնցում դա օգտակար է, գոյություն չունի այդ տերմինի համընդհանուր սահմանում:

Հետևաբար, քննադատական մտածողության շատ սովորողներ կենտրոնանում են դրա բնութագրերը նկարագրելու վրա, այլ ոչ թե հստակ սահմանելով, թե դա ինչ է: Այն մարդը, ով օգտագործում է քննադատական մտածողություն, որոշում չի կայացնում և չի հենվում իր հույզերի վրա:

Ընդհակառակը, այն ի վիճակի է հավաքել տվյալներ, որոնք անհրաժեշտ են իրավիճակն ամբողջությամբ հասկանալու համար, այնուհետև վերլուծել դրանք՝ առավել տրամաբանական եզրակացություն անելու համար:

Հետևաբար, ցանկացած պատճառաբանություն, որը հիմնված է ոչ թե փաստերի, այլ զգացմունքների կամ կարծիքների վրա, չի կարող համարվել քննադատական մտածողություն:

Քննադատական մտածողության ակտ իրականացնելու համար բավական չէ, որ կարողանանք ռացիոնալ տվյալներ հավաքել և անտեսել հույզերը: Սրան գումարած՝ քննադատական դատողություն ձևակերպել ցանկացող անձը պետք է կարողանա անդրադառնալ թեմային, այնպես, որ ապահովի, որ ունկնդրողը լիովին հասկանա, թե ինչ է կատարվում:

Եզրակացություն

Ուսումնասիրելով քննադատական մտածողության ձևավորման ու զարգացման գործընթացը գրականության դասաժամերին, կիրառվող մեթոդները, դասերի տեսակները ինչպես նաև համադրելով և համեմատելով նման դասերի վերջնարդյունքները կարելի է հանգել մի շարք եզրակացությունների:

- Գրականության դասերը լայն հնարավորություններ են ստեղծում քննադատական մտածողության զարգացման համար, եթե ճիշտ են ընտրված մեթոդները, եթե ուսուցիչը հանգամանալից նախապատրաստել է այն ուղին, որով սովորողի մտածողությունը փուփ տանի դեպի ճիշտ քննադատություն՝ չբացառելով սովորողի անձնական ձևավորված կարծիքը, որը, սակայն, չպետք է հակասի, կամ խիստ հակասի ընդունված արժեհամակարգին:
- Հետազոտության արդյունքում / սեփական դասեր, ինչպես նաև մի քանի դասալսումներ/ պարզվեց, որ դասավանդման մեթոդներից է մեծապես կախված քննադատական մտածողության զարգացումը միջին և ավագ դպրոցներում: Եթե քննադատական մտածողության զարգացման համար տարրական դպրոցում ձևավորվել է համապատասխան հիմք, այսինքն սովորողը կարողանում է ուսուցչի իրեն առաջադրված հարցերի, առաջադրանքների միջոցով սեփական վերլուծություններ կատարել, կարճ եզրահանգումներ անել, ապա միջին և ավագ դպրոցում հիմնականում արդյունք են ապահովում դաս-բանավեճերը, դաս-դատավարությունները, որոնց

ժամանակ սովորողները հնարավորություն ունեն ոչ միայն սեփական վերլուծություններն ու եզրահանգումները կատարել այլ նաև հենց իրենք են հարցեր առաջադրում, կոնֆլիկտային իրավիճակներ ստեղծում կամ լուսաբանում հարցեր: Այս ամենը կատարվում է ուսուցչի անմիջական հսկողությամբ, ուղղորդմամբ:

- Հետազոտության ընթացքում տարբեր դասարաններից ընտրված մի քանի աշակերտների առաջադրվեցին 3 կոնֆլիկտային իրավիճակներ, որտեղ նրանք պետք է հանդես գային որպես հակասություններ կարգավորող: Պարզվեց, որ սովորողները կաշկանդվում են գրական ստեղծագործությունից դուրս

եզրահանգումներ անել, վախենում են սխալ հասկացված լինելուց, ակնկալում են ինչ-որ ուղղորդող միտք կամ կարծիք ուսուցչի կողմից: Այստեղից հարկավոր է լուրջ հետևություն անել, որ սովորողների մոտ ձևավորված և նույնիսկ զարգացած քննադատական մտածողությունը դեռևս կարողունակություն չէ: Համապատասխան իրավիճակներում հայտնվելիս քննադատական զարգացած մտածողություն ունեցող սովորողները կկարողանան հակասություններ կարգավորել առավել ինքնավստահ լինելու դեպքում:

Հասարակական բուռն զարգացումները, ժամանակակից կրթական բարեփոխումները կյանքի են կոչել նոր տնտեսական, գիտական, մշակութային և այլ պահանջներ, որոնք էլ պայմանավորել են մանկավարժական գործընթացի արմատական փոփոխությունները՝ ուսուցիչ-աշակերտ հարաբերությունների վերանայում, մանկավարժական նոր մեթոդների և ձևերի, նոր տեխնոլոգիաների որոնում և կիրառում: Քննադատական մտածողության զարգացումը դարի հրամայականն է զարգացած հասարակություն ունենալու ճանապարհին:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

- Ներածություն____ ___ _1
- Պատմություն ____ ____________ _1

- Քննադատական մտածողության զարգացման գործընթացը _ ______________ ___ 2
- Քննադատական մտածողության զարգացումը գրականության դասընթացին ____ __ 5
- Քննադատական մտածողության զարգացմանը նպաստող մեթոդներ և դասերի մտ_ սակներ____6
- Եզրակացություն____ _8
- Բովանդակություն____ _ 11
- Գրականության ցանկ____ _12

Գրականության ցանկ

1. Գ. Հարությունյան „Քննադատական մտածողության զարգացման տեխնոլոգիան որպես կրտսեր դպրոցականների ճանաչողական կարողությունների զարգացման միջոց արդի դպրոցում„ / Երևան 2014/

2. Ա. Անափիոսյան „Քննադատական մտածողություն ձևավորող կրթությունը որպես կանխակալ մտածողության արդյունքում ծագած հակասություններիկարգավորման գրավական„ / 2012/

3. Կառավարություն, Հ. (2011, Հունիս). Հայաստանի Հանրապետության Գիտության Ոլորտի Զարգացման 2011-2015թթ. ռազմավարական ծրագիր. Retrieved November 2011, from Գիտության պետական կոմիտե:

4. Alfaro-LeFevre, R. (2009-2010). Promoting Critical Thinking in Frontline Nurses. Retrieved August 16, 2011, from Teaching Smart/ Lerning Easy: